

EL 9 MON

MONOGRÀFIC ESPECIAL
SOSTENIBILITAT
I EMERGÈNCIA
CLIMÀTICA

Dilluns, 29 de gener de 2024

L'ENTREVISTA

Enric Casulleras,
doctor en
Política
Econòmica i
professor de
la UVic-UCC

“El canvi
de model
comportarà
renúncies que
ens afectaran
a tots”

REPORTATGE

**Els principals
acords assolits
a la cimera del
clima (COP28)
celebrada a
Dubai**

Una transició
“irreversible i
accelerada” per
“allunyar-se”
dels combustibles
fòssils

Entrevista a Enric Casulleras, doctor en Política Econòmica i professor de la Facultat d'Empresa i Comunicació de la UVic-UCC

“El canvi es farà, i ja ha començat, quan l'extracció de combustibles fòssils ja no surti a compte”

Lourdes Corominas

Enric Casulleras Ambrós (Barcelona, 1962) és doctor en Política Econòmica i professor de la Facultat d'Empresa i Comunicació de la UVic-UCC. Establert a Taradell des del 1990, ha publicat dos llibres: *Introducció a les finances internacionals* (1992) i *Parlem d'economia amb els joves: per a un món millor* (2017). En aquesta entrevista aborda des del vessant econòmic, social, polític, i també des del més personal, els problemes que hem generat els humans al planeta.

Un dels principals esculls als quals s'enfronta la societat actual per mitigar i/o aturar els efectes del canvi climàtic és l'abandonament dels combustibles fòssils. Tenint en compte els interessos econòmics gegantins (de petrolieres, gasistes, de països productors... que hi ha en joc) des del punt de vista econòmic, com s'hauria de fer possible aquest canvi?

Dissortadament, el canvi decisiu no es farà per consciència ecològica

“O hi ha energia neta a peu de fàbrica o la inversió se'n va a una altra banda. És un canvi de paradigma magnífic, i que ja s'està vivint”

ni per solidaritat amb les generacions futures; com bé dius, hi ha massa interessos en joc. El canvi es farà –ja ha començat– quan l'extracció de combustibles fòssils ja no surti a compte; això passarà quan el petroli que quedi sigui de tan mala qualitat, i estigui amagat a tanta profunditat, que el preu dels combustibles resultants sigui prohibitiu, i tinguem maneres més econòmiques d'aconseguir els usos energètics que ens calen: tèrmic, motriu i elèctric.

Fa més de cent anys, quan els britànics van deixar d'exportar-nos el seu carbó perquè el necessitaven per a la seva indústria militar, Catalunya va ser capaç de construir infraestructures per aconseguir grans quantitats d'energia hidroelèctrica en pocs anys. Seria intel·ligent estar preparats per quan Rússia, Algèria i altres proveïdors deixin d'exportar-nos gas i petroli tinguem ja a punt les infra-

Enric Casulleras, en una imatge de la setmana passada a la UVic-UCC

estructures per aconseguir energia eòlica i fotovoltaica suficient.

Representa un canvi de paradigma, un gir de guió que costarà d'assumir? Ho dic tenint en compte, per exemple, que els avenços que es fan a les COP van molt al ralenti.

Més de vint noves cooperatives energètiques en un any, en una comarca d'una cinquantena de municipis, no és pas foc d'encenalls. Però és cert que, en relació amb el total d'energia consumida, la que obtenim de fonts netes és encara molt petita. Aquí, el canvi de paradigma decisiu serà el de la gran indústria, i ja està començant a passar. La condició que el grup sud-coreà Lotte ha posat per fer una gran inversió empresarial al terme de Mont-roig del Camp és poder disposar, al costat de la fàbrica, d'un terreny d'un centenar d'hectàrees per obtenir energia fotovoltaica. O hi ha energia neta a peu de fàbrica o la inversió se'n va a una altra banda. Em sembla un canvi de paradigma magnífic, i que ja s'està vivint.

Les polítiques públiques estan ben encaminades per fer front als reptes de l'emergència climàtica, o els polítics es fan l'orni?

Els polítics viuen la seva vida al ritme dels cicles electorals. El canvi de model que la situació reclama és un canvi profund, que no es pot fer en una sola legislatura. Això, als partits polítics els ve gros. Però hi ha una altra qüestió: aquest canvi de model comportarà renúncies que ens afectaran a tots, a l'hora de consumir, de viatjar, d'escalfar-nos, d'organitzar-nos els caps de setmana. Un govern valent que decidís posar-s'hi hauria de prendre mesures que no agradarien, i potser llavors perdria les eleccions i no governaria més. Per tant, les responsabilitats són compartides.

Per fer-hi front entenc que a més de voluntat política cal dotar els pressupostos de les administracions de diners per fer els canvis necessaris (transició energètica, mobilitat, formació en noves professions, suport a la innovació, suport a la investigació...). Ho veu possible?

Només que el món destinés a la transició energètica els diners que s'està gastant en les guerres actuals ja tindríem la transició feta. Si en lloc de dedicar el 2% del PIB a defensa el dediquéssim a preparar el futur, en tindríem de sobres per fer totes les

infraestructures de captació d'energia i de transports públics que ens calen. Els canvis s'acaben fent, sinó de grat, per força. La qüestió és si es planifiquen i es fan ordenadament o si es deixen per a darrera hora i es fan amb presses, improvisant i de forma caòtica.

Abandonar els fòssils vol dir també un canvi en la mobilitat de persones i mercaderies. Vostè és un ferm defensor del transport públic elèctric. Quin és el seu raonament?

Pel que m'expliquen alguns enginyers de confiança, no hi ha prou volum de certs elements de la taula periòdica per substituir tot el parc de cotxes de combustió interna per vehicles elèctrics, ni per fer les bateries i els punts de càrrega corresponents. Ni molt menys. Llavors, quan els combustibles tradicionals siguin inassequibles, l'única mobilitat possible serà l'elèctrica pública –trens, tramvies, funiculars– o la bicicleta privada. No és un desig: és una obvietat inevitable.

Però en transport públic al nostre país no estem gaire avantatjats. Anem molt enrere? Ens hauríem d'emmirallar en algun país?

Casulleras diu que a les aules ha trobat des d'alumnes amb altes capacitats fins a d'altres que no volen saber ni aprendre res

Parlar del servei de Rodalies i provocar el mal humor de la gent és una sola cosa. A Espanya, menys d'un 5% de les mercaderies viatgen en tren. A molts països europeus estan al 20%. A Espanya, viatjar en tren és de pobres. A Alemanya és de gent amb sensibilitat ambiental. I a més, l'Estat espanyol sempre ha discriminat deliberadament les inversions públiques a Catalunya, des de l'època de Felip V. Els primers trens del país es van fer per iniciativa privada i finançada des de sectors empresarials: el tren de Barcelona a Mataró, a Sabadell, a Granollers, a Girona. Al segle XX, si Catalunya volia autopistes havien de ser de peatge. La discriminació encara dura. No sé si algun dia veurem el traspàs de Rodalies. Que no sigui un traspàs a l'altre barri.

Catalunya i també l'Estat espanyol econòmicament s'estan refiant molt del turisme, un turisme que pensa poc en el medi ambient, sorollós, extractiu si em permet l'expressió... penso en el turisme de platja, però també en el de creuers. Què pot implicar econòmicament (per la inversió que s'hauria de fer i pels beneficis que podria reportar) un model turístic més sostenible?

Això dels creuers és un dels invents més absurds que s'ha fet mai: fugir d'una ciutat amarrada per passar les vacances en una ciutat flotant... Tota l'activitat turística s'haurà de repensar; fins i tot l'aviació comercial és dubtosa que tingui cabuda en un món amb neutralitat d'emissions. Però el turisme no és una activitat indispensable, eh? La humanitat ha fet turisme durant setanta anys, només...

Els trens poden ser una bona solució per substituir (sempre que sigui possible) els avions?

Si es tracta de viatjar per plaer, és molt millor el tren que l'avió. Coneixes més gent, veus el país de més a la vora, vius aventures. Com aquells

viatges Interrail que fèiem de joves no hi ha res. I els viatges de negocis s'acabaran substituint pràcticament del tot per reunions virtuals. Ara, això ja no ens espanta.

Sembla innegable que el canvi climàtic alterarà l'economia. Pensa que el model capitalista i extractiu està caducat, col·lapsarà i que cal canviar de model?

Mentre hi hagi un sol tipus espavilat i amb ambició, i un sol consumidor compulsiu, el capitalisme perdurarà com a sistema. Es tracta que la majoria sigui capaç de veure tots els aspectes negatius d'aquest sistema i

La mala situació del transport públic: "A Espanya viatjar en tren és de pobres. A Alemanya és de gent amb sensibilitat ambiental"

s'organitzi per votar propostes polítiques que en sàpiguen, si més no, corregir les falles i evitar-ne els abusos.

La globalització és una falla, un abús del sistema?

Jo diria que va ser un element inevitable de l'expansió capitalista en una època de creixement exponencial dels mitjans digitals de comunicació, però que va tenir aspectes molt negatius, com el de deixar sense efecte moltes normatives de protecció dels treballadors i de regulació mediambiental. D'altra banda, la interdependència ens ha fet més vulnerables, com es va poder comprovar durant la pandèmia, quan es van donar moltes situacions de desabastiment.

Quina opinió li mereix l'actual sistema econòmic globalitzat. Un sistema que, de retruc, hauria portat a la deslocalització industrial i al model de compra Amazon que tan mal fa al comerç?

No m'agrada, i no he estat mai client d'aquest tipus de proveïdors. Però no he estudiat mai quin impacte final tenen sobre el mercat laboral, ni tampoc la seva petjada ecològica.

I els joves, quin entorn laboral es trobaran quan s'hi incorporin? Per a què haurien d'estar preparats?

Quan jo estudiava ningú em va ensenyar a fer anar ordinadors, ni mòbils, ni reunions virtuals, ni programes estadístics. Quan tot això va arribar, em vaig haver d'espavilar, com tothom. Com els joves d'avui. No hi ha més remei que està preparat per a qualsevol cosa que pugui venir. I a nivell intel·lectual, l'única preparació imprescindible és saber llegir, escriure i calcular. Però llegir bé, escriure bé, i calcular amb el cap, i de pressa. És més del que la majoria d'universitaris d'avui saben fer. Més enllà d'això, no tinc ni idea de què és el més útil que cal ensenyar al jovent d'avui. No crec que ningú ho sàpiga.

Entenc llavors que és de l'opinió que els cicles formatius potser prepararien millor els joves per al món laboral?

Soc de l'opinió que els joves han de seguir la seva vocació i estudiar el que els agradi, sigui filologia etrusca o sigui aprendre a fer de llauners. Poder-se dedicar al que a hom agrada és un regal immens. L'única desgràcia és que no t'agradi res. Però si tenen bons mestres, als nens els agrada tot.

Per la seva experiència en la docència, creu que l'alumnat té prou esperit crític per discernir entre les múltiples complexitats del sistema econòmic actual i cap on ens porta?

Hi ha de tot a la vinya del senyor. A les aules he trobat des d'alumnes amb altíssimes capacitats, amb curiositat per a moltes qüestions, fins a estaquirotos que ni saben res ni volen aprendre res. No es pot tenir esperit crític des de la ignorància.

Els experts alerten que el canvi climàtic augmenta les desigualtats.

Des del vessant econòmic (a més del social) què implica?

És clar, no tothom té una casa unifamiliar per posar-se plaques solars a la teulada, o per tenir el cotxe aparcant al jardí carregant la bateria. És cert. Això pot ser combatut, fonamentalment, a través de les cooperatives energètiques, que poden proporcionar electricitat neta i a baix cost a tots els socis. Us asseguro que moltes cooperatives fan una feina extraordinària, exemplar, admirable, només per amor al proïsme.

Però aquestes desigualtats no passarien només per la possibilitat de recórrer a les renovables, no? Penso en persones que perden la feina, en persones que han de migrar perquè el clima fa impossible la vida al seu país, en un encariment de productes alimentaris perquè les sequeres fan que les collites siguin més minses...

Cert. Ara mateix, la supervivència de quaranta milions de persones està en risc al Txad per la pèrdua d'aigua del seu gran llac. A escala global, les migracions per causes climàtiques seran un fenomen molt greu, que ja ha començat a Síria, al Líban, a Sudan. És terrible. Pel que fa a l'alimentació, i sense ànim de frivoltzar, cal apel·lar a l'esperit d'adaptació. Aquest any he menjat per sopar, diverses vegades, sopa d'ortigues. Tenen unes qualitats nutritives sorprenents, a cost zero. A Tona, uns joves estudiants han creat una granja d'insectes que dona una farina molt bona i molt nutritiva. Això també és innovació. No ho menystinguem.

A l'aigua, per exemple, se li ha donat poc valor (això explicaria el gran nombre de poblacions que actualment tenen fuites importants d'aigua que mai no s'han reparat) i ara, amb una sequera perllongada a Catalunya hom s'adona del valor

"El turisme s'haurà de repensar. Però no és una activitat indispensable. La humanitat ha fet turisme durant 70 anys, només..."

que té fer-ne un ús responsable. Econòmicament, l'aigua es convertirà en un bé molt més preuat? (per dir-ho fi, pot ser que l'haguem de pagar a preu d'or?)

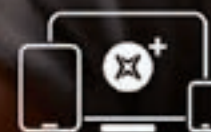
Ningú no sap què passarà amb aquesta sequera. Als anys cinquanta, als noticiaris espanyols ja es deia la frase de "pertinaz sequía" per subratllar les virtuts del dictador quan inaugurava pantans. Però és clar, el nombre d'habitants, de piscines, de conreus de regadiu, d'indústries intensives en consum d'aigua, no ha parat d'augmentar... Sí, el cost de l'aigua és previsible que s'enfili. Però hi ha marge. Quan sento que alguns col·lectius es posen les mans al cap perquè no podem gastar més de dos-cents litres per persona i dia... Hi ha països on, amb dos-cents litres, els habitants han de passar mesos... potser som una mica figafors...

Més a prop.
Més continguts.
Més Vallès.

la xarxa+

Gaudeix de la programació de VOTV quan, com i on tu vulguis a **La Xarxa+**, la plataforma gratuïta de contingut audiovisual de qualitat, de proximitat i en català.

Descarrega't l'app per a qualsevol dels teus dispositius.

laxarxames.cat

Granollers: gestió eficient dels recursos hídrics locals

La ciutat aborda el repte de la seguretat hídrica, apostant per l'aprofitament d'aigua regenerada i freàtica

Ara fa poc més d'un segle que l'aigua corrent va arribar a Granollers. S'abastia dels pous d'en Serra, una mina situada a Canovelles –actual polígon Can Castell, abans en els terrenys particulars de Lluís Serra i Guàrdia–, amb cabal suficient per subministrar aigua potable a la ciutat de l'època, tant per a ús particular com per al consum públic. Avui, Granollers es proveeix íntegrament de l'Abastament d'Aigua Ter-Llobregat, a través d'una xarxa pública de més de 180 quilòmetres que garanteix un servei municipal de qualitat de subministrament d'aigua potable a la ciutat, i aprofita els diferents punts de captació i distribució d'aigües subterrànies, així com la regeneració d'aigües, com a alternativa hídrica local.

La gestió dels recursos d'aigua a la ciutat és una de les prioritats per l'Ajuntament de Granollers, que aposta fermament per una gestió eficient i sostenible de l'aigua. Un bé essencial i escàs que, en temps de sequera extrema, es referma en el seu compromís per abordar el repte de la seguretat hídrica, que permeti comptar amb la quantitat i qualitat d'aigua necessària per al consum domèstic, agrícola, industrial i municipal.

Xarxa d'aigua regenerada, projecte capdavanter

La reutilització d'aigua és una de les solucions més efectives i clau per a la gestió hídrica de la ciutat. Una font alternativa a l'aigua potable en què s'aprofita l'aigua residual que surt de la planta depuradora i que, després de ser tractada addicionalment, pot ser reutilitzada per a usos municipals.

Amb aquesta estratègia, fa més de dues dècades que l'Ajuntament de Granollers aposta per la regeneració

La gestió dels recursos d'aigua a la ciutat és una de les prioritats de l'Ajuntament

d'aigües, produint aquest recurs a partir de tractaments naturals amb llacunatge (aiguamoll de Can Cabanyes) i tecnologies de desinfecció i filtració (planta de tractament). Unes aigües que s'injecten en una xarxa paral·lela d'aigua regenerada de 10 quilòmetres de longitud, que la capacita per regar els espais verds, netejar la via pública i el clavegueram com a alternativa hídrica a l'aigua potable, que queda reservada per al consum humà. Un projecte que aquest 2024 preveu l'ampliació de la xarxa fins als 12 quilòmetres, des de la plaça de la Constitució fins al parc del Lledoner, cosa que permetrà continuar guanyant sobirania hídrica i no dependre de la pluja, cada vegada més escassa i irregular.

Aquesta iniciativa, pionera en els seus orígens, promou aquest recurs

alternatiu i desvincula l'abastament d'aigua de la sequera hidrològica. Un dels projectes més destacats d'economia verda i circular a escala local i regional, que permet el reaprofitament dels recursos hídrics, assegurar-ne la disponibilitat i que, a més a més, és respectuosa amb l'entorn, reduint la petjada hídrica del municipi.

Recuperar la primera font d'aigua corrent

A banda de l'aigua regenerada, Granollers disposa d'un altre recurs hídric alternatiu com és l'aigua freàtica, que prové de diferents pous i mines distribuïts pel municipi i el seu entorn, i que s'aprofita principalment per al reg de parcs i jardins, però també per a la neteja de carrers.

És el cas dels pous d'en Serra, que va ser la primera font d'abastament d'aigua potable de la ciutat, i que avui dia és el principal brollador d'aigua freàtica destinada a usos municipals. Un conjunt de tres pous units per una mina amb capacitat per subministrar 640 metres cúbics diaris.

Degudament tractada per assegurar la seva garantia sanitària, podria arribar a subministrar aigua potable a la ciutat. És el que planteja ara l'Ajuntament de Granollers: recuperar les captacions d'aquests pous amb la construcció d'una planta potabilitzadora per injectar-la a la xarxa d'aigua potable de la ciutat. Un projecte que té un pressupost d'1 milió d'euros i que es presenta a la convocatòria d'ajuts de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) destinats a actuacions d'ens locals per a la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic.

Amb aquesta estratègia, fa més de dues dècades que l'Ajuntament de Granollers aposta per la regeneració d'aigües, produint-les a partir de tractaments naturals

Els pous de Roca Umbert, que prové del riu Mogent amb una captació d'aigües subterrànies situada en el terme municipal de Vilanova del Vallès, és la segona font del freàtic, generant més de 100 metres cúbics diaris. Un pou avui pendent de reparació pels desperfectes en una canonada, i que originàriament servia per abastir l'antiga fàbrica tèxtil. Com aquests, altres pous i mines de la ciutat, com el del Parc Torras Villà, per al reg del parc, o d'altres en reserva, que s'utilitzen com l'aigua regenerada, com a alternativa hídrica a l'aigua potable. Recursos disponibles i de proximitat, que permeten traçar una estratègia que vetlli per la seguretat hídrica a la ciutat.

És tard i no vol ploure. Per fer front a la sequera ens hem de moure.

El canvi climàtic està accentuant els episodis de sequera i l'escassetat d'aigua a Catalunya.

A Granollers, l'aprofitament dels recursos d'aigua no potable ha permès que ara la ciutat pugui mantenir la neteja viària i el reg dels espais verds amb aigua regenerada.

Davant la manca de precipitacions, la teva col·laboració és fonamental per fer un consum responsable de l'aigua.

Mou-te per fer front a la sequera.

Consulta com pots fer-ho a granollers.cat/mouteperlasequera

Ajuntament de Granollers

Agbar

La COP28, entre desig i realitat

Fer una transició irreversible i accelerada per allunyar-se dels combustibles fòssils; una transició que s'ha de portar a terme d'una manera justa, ordenada i equitativa. Aquest és un dels principals acords a què es va arribar a la passada cimera del clima, la COP28, que va tenir lloc a Dubai, als Emirats Àrabs Units (EAU), del 30 de novembre al 12 de desembre. Un acord al qual va costar arribar per considerar-lo poc ambiciós, ja que no es va parlar obertament d'eliminació dels combustibles fòssils.

Per uns l'acord és "històric" i per altres, "feble" i "inefectiu". Històric perquè per primera vegada la cimera que organitza l'ONU reconeix la necessitat d'abandonar els fòssils després de molts anys en què aquest debat estava bloquejat, segons va reconèixer el secretari general de Nacions Unides, António Guterres. I feble des del punt de vista de les organitzacions més combatives en la lluita contra el canvi climàtic, que es varen mostrar decebudes pel fet que es descartés un primer esborrany de l'acord que demanava l'eliminació o eliminació gradual de fòssils. De fet, aquest punt va enfrontar activistes i països vulnerables al canvi climàtic amb països petrolers. Malgrat tot, Guterres en el seu discurs de cloenda va deixar clar que l'eliminació "és inevitable, els agradi o no; i esperem que aquesta no arribi massa tard".

La COP cada any fa gala de diverses paradoxes, o no. Enguany, es va celebrar en un dels principals països productors de petroli, i el president de la cimera, el sultà Ahmed al-Jaber, és director executiu d'ADNOC, la quarta empresa més gran de combustibles fòssils del planeta. Paradoxa per alguns, per altres potser no, perquè pot formar part de l'estratègia canviar les coses des de dins i aconseguir el màxim consens encara que els avenços vagin molt (o potser massa) a poc a poc. Guterres deia en el seu discurs que confia que, tot i les moltes diferències, "el món pot unir-se i fer front al repte de la crisi climàtica" perquè "el multilateralisme continua essent la millor esperança de la humanitat".

Es manté la limitació de l'escalfament global a 1,5°C respecte a l'època preindustrial, un dels objectius clau de l'Acord de París (2015). Un apunt a destacar i que posa en relleu que no es fan els deures amb prou celeritat. El responsable de l'ONU pel clima, Simon Stiell, va dir que la trajectòria actual està just per sota dels 3°C d'escalfament global, la qual cosa equival a un "patiment humà massiu". Segons ell, els acords de Dubai "són només un salvavides per a l'acció climàtica, no una victòria a la línia de meta", tot i que el progrés "és innegable i està guanyant ritme", va dir.

La pròxima cimera pel clima, la COP29, tindrà lloc a l'Azerbaidjan de l'11 al 22 de novembre d'aquest any i el Brasil s'ha ofert a acollir la COP30 a l'Amazones l'any 2025.

A la pàgina següent trobareu una infografia on es detallen els diferents acords als quals es va arribar.

A dalt, el secretari general de l'ONU, António Guterres, parla amb la premsa a l'Expo City, seu de la COP28 a Dubai. Foto: OUNFCCC / Kiara Worth.

Al mig, acció d'eliminació de combustibles fòssils a la Conferència de Nacions Unides sobre Canvi Climàtic a l'Expo City Dubai el 13 de desembre. Foto: COP28 / Andrea DiCenzo.

A baix, el president de la COP28, el sultà Jaber (al centre de la imatge); el representant de l'ONU pel clima, Simon Stiell (quart d'esquerra a dreta), i altres participants al podi durant la clausura de la conferència. Foto: COP28 / Christopher Pike.

ELS ACORDS DE LA COP28

Fons per a Pèrdues i Danys

Destinat a ajudar als països en desenvolupament vulnerables al canvi climàtic. El fons hauria de recaptar com a mínim 100.000M\$ a l'any fins al 2030.

Compromisos per valor de 3.500M\$

Destinats a reposar els recursos del Fons Verd per al Clima.

Nous anuncis per un total de més 150M\$

Per al Fons per als països Menys Avançats i el Fons Especial per al Canvi Climàtic.

Augment de 9.000M\$ anuals

Per part del Banc Mundial per a finançar projectes relacionats amb el clima (anys 2024 i 2025).

Declaració sobre el Clima i la Salut

Gairebé 120 països van donar suport a la declaració per accelerar les accions destinades a protegir la salut de les persones dels creixents impactes climàtics.

Declaració sobre Agricultura, Alimentació i Clima

Més de 130 països s'han adherit a la declaració per recolzar la seguretat alimentària al mateix temps que es combat el canvi climàtic.

Reducció d'emissions relacionades amb la refrigeració

66 països s'han adherit al compromís mundial de reduir les emissions relacionades amb la refrigeració en un 68% a partir del tancament de la cimera.

Triplicar la capacitat de generació renovable

118 països van acordar objectius per triplicar la capacitat de generació d'energia renovable i duplicar l'eficiència energètica en aquesta dècada. Objectius només assumibles amb un fort suport governamental i finançament suficient.

Zero emissions de metà

50 empreses de fòssils es van comprometre a aconseguir gairebé zero emissions de metà per al 2030.

Míriam Feu
Grup de Treball d'Anàlisi
Social de Càritas

“La complexa crisi socioambiental i l'augment de la desigualtat”

La crisi mediambiental de la qual fa tants anys que ens alerten els experts és una realitat més palpable des de cada cop més indrets, com també ho és el fet que cada vegada hi ha més persones en situació d'exclusió social. Com bé ens indicava el papa Francesc en la seva encíclica *Laudato si'*, “no hi ha dues crisis separades, una ambiental i una altra social, sinó només una sola i complexa crisi socioambiental”. I aquesta gran crisi social i ambiental té uns impactes molt diferenciats que fan augmentar la desigualtat entre rics i pobres, persones incloses i excloses de la societat en tots els nivells.

De manera molt resumida, els experts ens indiquen que el canvi climàtic genera un augment de les temperatures globals i que això es tradueix en unes condicions més extremes en forma d'inundacions, sequeres, tempestes, etc. Això té un impacte en l'escassetat de l'aigua i dels aliments, agreujant la inseguretat alimentària de les poblacions dependents de l'agricultura de subsistència i dificultant l'accés als aliments de les comunitats més vulnerables en tot el món, que no podran assumir l'increment dels preus. Al seu torn, això impacta en la salut, sobretot dels infants i adolescents d'aquestes comunitats, que amb un empitjorament de la seva nutrició acaben reduint les seves oportunitats educatives i laborals. Finalment, això també suposa un risc en la pèrdua de patrimoni i d'identitat cultural de molts llocs emblemàtics, afectats per danys irreparables. A més a més, la pèrdua de la biodiversitat fa més febles els ecosistemes, on la vida, la cultura, la família, la societat i la política hi són presents. Perquè les àrees de desenvolupament humà i mediambiental es relacionen de manera recíproca¹. Ens trobem, doncs, que hi ha comunitats de persones que resideixen en els llocs on es produeixen els desastres *naturals*, i que acostumen a ser les comunitats més pobres, que no disposen dels recursos necessaris per prevenir-se i per protegir-se. I cada cop veiem més persones desplaçades en mobilitat forçosa per fugir de les conseqüències d'aquests desastres naturals, que no són

“Els països amb més responsabilitat són uns, i els països que reben les conseqüències negatives amb major intensitat en són uns altres”

precisament ben acollides als països que les reben.

Pel que fa al cas concret de Catalunya i d'Espanya, la crisi mediambiental implica uns estius cada cop més càlids i uns hiverns més durs, així com una acceleració del procés de desertificació i augment dels incendis. I sobretot, un greu problema de l'aigua, que es pot resumir en el fet que n'hi ha poca, amb un empitjorament de la seva qualitat i amb una gestió deficient. A això s'hi afegeix la contaminació de l'aire característica de les grans ciutats i zones industrials i la pèrdua de biodiversitat abans esmentada.

Però les desigualtats no es donen només en els impactes de les conseqüències de la crisi, sinó també en l'acumulació de responsabilitats, on els països més desenvolupats, i dins d'aquests, els sectors socials amb majors ingressos, han tingut un paper més intens en el deteriorament del planeta. De fet, gairebé es pot dir que els països amb més responsabilitat són uns, i els països que reben les conseqüències negatives amb major intensitat en són uns altres, cosa que dificulta la cerca de solucions en l'àmbit intergovernamental i global. S'hi afegeix una dificultat més: la divergència existent entre els canvis inexorables que s'estan produint a escala planetària i la percepció que tenim que la nostra acció individual és tan petita que té un impacte nul en tot això. Per això continuem marxant de vacances en

avió, comprant productes envasats amb un excés de plàstics o comprant roba de marca sense voler tenir en compte la seva responsabilitat social i ambiental.

Per tant, ens cal acollir l'ecologia integral com un procés comunitari que ens impulsi a canviar el nostre estil de vida i a buscar la reducció de les desigualtats socials com a única forma de garantir la nostra supervivència i la nostra humanitat.

¹ Vegeu el model ecològic del desenvolupament humà i els estudis de Hawley (1944), així com les explicacions que se'n fan al número 15 de la revista *Documentación Social* [documentacionsocial.es].

AMB HUMOR

FINESTRA

Presidenta Beth Codina

Director editorial Agustí Danés

Coordinació i redacció Lourdes Corominas

Correctora Cristina Anfruns

Fotografies Albert Llimós, Anna i Delfino

Barboza (Unsplash), Griselda Escrigas

Disseny Neus Páez

Publicitat Jordi Roca

Edició i distribució Premsa d'Osona SA, plaça de la Catedral, 2 Vic

www.el9nou.cat